

8. Провайдер туралы айт.
9. “http:zionet.uz/ arboblar/fan/astronomlar” URL мекеніне талдау жаса.

1. Нүктелердің орнына оң жақ бағандағы қажетті сөздерді қойып көшір:

Веб-беттер кешені ...дейледі	Веб-сервер
Веб-сайттар ...деп аталатын Интернетке қосылған арнайы компьютерлерде сақталады	Веб-бет
...кітапта,...болса кітаптың бетіне ұқсату мүмкін	Веб-сайт

2. Кестедегі Интернетке қатысты сөздерді түсіндіріп бер:

бет	протокол	веб-бет	гипермәтін	провайдер	теледидар
сайт	URL	модем	аналог сигнал	мультимедия	ақпарат
адрес	Веб-сайт	телефон	цифрлы сигнал	Веб-сервер	глобал

13-сабақ. ИНТЕРНЕТТЕ ІСТЕУДІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН БАҒДАРЛАМАЛАР

Интернет – ақпараттар қазынасы. Одан сен кез келген тақырыпқа байланысты қалаған мәліметті алуың мүмкін. Бірақ интернетке кіру, одан қажетті мәліметті алу қалай жүзеге асырылады? Осы сабақта интернетте жұмыс істеу мүмкіндігін беретін бағдарламалық құралдармен танысасың.

Веб-браузерлер

Сен алдыңғы сыныптарда бірнеше іс жүзіндік бағдарламалармен таныстың. Мысалы, Word – мәтін, Paint – график көрінісіндегі ақпараттармен істеуге, Калькулятор болса есеп – қисап орындауға молжалданған бағдарламалар еді. Дәл осындай, Интернеттің WWW қызметін пайдалану үшін де арнайы бағдарлама жасалған. Олар **веб-браузерлер** (Browser) деп аталады. **Browser** ағылшын сөзі, **көруді қамтамасыз ету, көрсету** мағынасын береді. Бірінші веб-браузерді 1990 жылы GERN (Еуропа Ядролық Зерттеулер Кеңесі) қызметкері **Тим Бернерс Ли** жасаған.

Қазіргі күнге дейін өте көп веб-браузерлер жасалған. Mosaic, Opera, AdWiper, Netscape Navigator, Netscape Communica-

II тарау Интернетте жұмыс істеу негіздері

tor, Microsoft Internet Explorer және Power Browser осылар қатарында. Осылардан ең көп пайдаланылатыны Netscape Communicator және Microsoft Internet Explorer.

Microsoft фирмасының Internet Explorer бағдарламасын Windows operation жүйесінің құрамына енгізілгені бұл браузердің кең тарауына себепші болды. Сондықтан Microsoft Internet Explorer бағдарламасы негізінде браузерлердің міндеттерімен, мүмкіндіктерімен танысамыз.

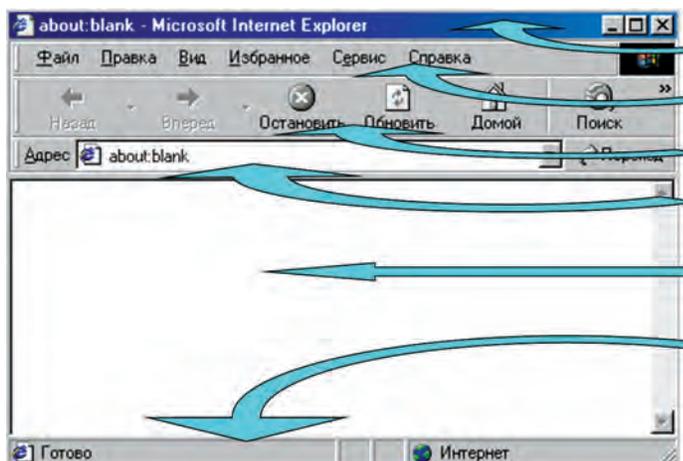
Веб-браузерлердің негізгі міндеті төмендегідей:

- Веб-беттерді жадқа жүктеу және көру;
- Веб-беттерді дискке жазу (сақтау);
- WWW-дағы мекен-жай бойынша веб-бетті сақтау.

Internet Explorer бағдарламасы интерфейсі

Internet Explorer бағдарламасы төмендегідей әдістермен іске қосылады:

Internet Explorer бағдарламасында жұмысты аяқтаған соң үшін пиктограммасын немесе файл менюінен «Закреть» — яғни жабу бұйрығын таңдау немесе «Alt + F4» клавиштерін бірге басқан жеткілікті. Internet Explorer компьютерге жүктелгенде төмендегі көріністегі айна ашылады:

- Такырыпша қатары
- Менюлер қатары
- Қондырғылар панелі
- Мекен-жай (адрес) қатары
- Мәліметтер алаңы
- Жағдайлар қатары

Тақырыптар қатарында бағдарлама (Microsoft Internet Explorer) және құжаттың аты көрініп тұрады.

Менюлер қатары төмендегілерден құралған:

Файл	Өңдеу	Көрініс	Таңдалған	Сервис	Мәлімет
Файл	Правка	Вид	Избранное	Сервис	Справка

Әрбір меню белгілі амалдарды орындауға молжалданған бұйрық және нұсқаулардан құралған. Олардың негізгілерін қарастырамыз:

Файл менюі арқылы негізінен веб-бетті ашу (компьютердің жадына жүктеу), оны өз аты немесе басқа атпен сақтап қою, веб-бетті қағазға басу, бағдарламадан шығу істері атқарылады.

Өңдеу (түзету) менюі жәрдемінде қиып алу, нұсқа алу, орналастыру, іздеу сияқты амалдарды орындауға болады.

Көрініс менюі құрамына негізінен бағдарламаның экрандағы көрінісіне әсер ететін (қондырғылар панелі, адресстер қатары, жағдай қатарын экраннан алып қою немесе қайта қою, шрифт өлшемі мен әдісін өзгерту) амалдар кіреді.

Таңдалған менюіне кірген амалдардың көмегімен негізінен өзіңе ұнаған немесе көп пайдаланылатын веб-бетті сақтап қою, оларға жаңаларын қою, реттеу жұмыстарын орындау мүмкін.

Сервис менюі бағдарлама қасиеттерін айтуға (бағдарлама іске қосылғанда автоматты түрде жүктелген веб-беттегі аудио, видео және анимацияларды көрсету немесе көрсетпеу т.с.с) молжалданған.

Мәлімет менюінің көмегімен Microsoft Internet Explorer бағдарламасын пайдалану туралы мәлімет алуға болады.

Internet Explorer бағдарламасының қондырғылар панелі

Менюлер құрамына кіретін амалдардың кейбіреулері кем қолданылса, кейбіреулер жиі қолданылады. Көп қолданылатын амалдарды орындауды оңайлату мақсатында бағдарламада қондырғылар панелі ұйымдастырылған. Қондырғылар панелі түймелер кешенінен құралған болып, әрбір түйме белгілі амалды орындайды.

Қондырғылар панеліне жаңа амалдар енгізу немесе ондағы кез келген амалды алып тастауға болады. Төменде қондырғылар панеліне кірген негізгі амалдар берілген:

Артқа (Назад)	Алға (Вперёд)	Тоқтату (Остановить)	Жаңалау (Обновить)	Басқы бет (Домой)
Іздеу (Поиск)	Тандалған (Избранное)	Журнал (Журнал)	Пошта (Почта)	Шығару (Печать)

Бұл амалдар әдетте Internet Explorer менюлеріне дерлік жүгінбей жұмыс істеуді қамтамасыз етеді. Internet Explorer бағдарламасы жұмыс істеу үшін өте қолайлы, оңай игеріледі. Өйткені бұл бағдарламамен негізінен Интернет тармағындағы Веб-бет ашылады және қажет болса, қағазға басылады немесе дискке сақтап қояды.

Интернет тармағындағы Веб-бет ашу үшін Internet Explorerдің адрестер қатарына қажетті Веб-бет адресін жазып, **ENTER** клавишін басса жеткілікті. Мысалы, адрестер қатарына **www.rambler.ru** деп жазып, **ENTER** клавишін бассақ, бірнеше секундтан соң мәліметтер айнасында **www.rambler** веб-беті пайда болады. Дәл осылай бірінен соң бірін бірнеше веб-бет ашуға болады. Қондырғылар панеліндегі «артқа» және «алға» амалдарының көмегімен ашылған бетпен жүріп, яғни алдын немесе кейін ашылған веб-бетке өтуге болады. Веб-беттің көлеміне қарай оның ашылуына бірнеше секундтан бірнеше минутқа дейін уақыт кетуі мүмкін. Веб-бет ашу үдерісінде оның бөліктері экранда жайлап көріне бастайды. Егер осы уақытта қондырғылар панеліндегі «Тоқтату» клавишін бассаң, веб-бетті интернеттен қабылдау тоқтатылады және мәліметтер айнасында осы веб-беттің оқып үлгерген бөлігі қалады.

Мәліметтер айнасында веб-бетті қағазға басу үшін қондырғылар панеліндегі «басу» клавиші басылады. Жиі жүгінетін веб-беттерді «Тандалған» папкасына қосып қоюға болады. Ол үшін қондырғылар панеліндегі «тандалған» клавиші басылады.

Пайда болған «Тандалған» айнасында «Қосу...», (Добавить...) клавиші басылса, экранда «Тандалғандарға қосып қою» тақтасы (Добавление в избранное) шығады. Бұл тақтадағы «Ок» клавиші басылса, көрсетілген веб-бет (Тандалған) папкасына қосып қойылады. Кейіннен «Тандалған» папкасына кіргенде, ондағы веб-беттер тізімінен осы веб-беттің атын көру мүмкін. Енді осы веб-бетті шығару үшін оның тізімдегі атын таңдасақ жеткілікті.

1. Интернеттің WWW қызметін пайдалану үшін жасалған қандай бағдарлама бар?
2. Веб-браузердің негізгі міндетін айтып бер.
3. Бірінші веб-браузерді кім және қашан жасаған?
4. Microsoft Internet Explorerді іске қосу әдістерін іс жүзінде көрсет.
5. Microsoft Internet Explorerдің менюлер қатарында қандай менюлер бар?
6. Файл және Өңдеу менюінің негізгі міндетін түсіндір.
7. андалған менюінің негізгі міндеттерін түсіндір.

1. Нүктелердің орнына оң жақ бағандағы сәйкес сөздерді қойып көшір.

Бірінші... 1990 жылы Тим Бернерс Ли жасаған.	Веб-бет
Веб-браузерлер...ті көрсету қамтамасыз ететін.	Түзету менюі
...көмегімен қиып алу, нұсқа алу, орналастыру амалдары орындалады.	Веб-браузер

2. «Тандалған» папкасына мына веб-беттердің біреуін қос.

www.uzedu.uz	www.uMail.uz	www.ziyonet.uz	www.y-maktab274.zn.uz
www.uz	www.google.uz	www.yahoo.com	www.rambler.ru

3. Кестенің әрбір бағанында берілген әріптен басталатын осы тарауда өткен түсінік, атау, қондырғы және бағдарламаны жаз.

A	I	M	P	W